

ПРИНЦИПИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО ДОКАЗУВАННЯ

PRINCIPLES OF CONSTITUTIONAL AND LEGAL PROOF

Руснак Л.В., аспірантка кафедри процесуального права

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Дана стаття має на меті проаналізувати взаємозв'язок між конституційними принципами процесу та захистом основних прав, розглядаючи процесуальну діяльність з конституційної точки зору. Принципи є основою кожної організованої правової системи, і векторами, які керують суспільством і надають йому свої особливості. Згідно з Конституцією, всі люди мають право на широкий захист. Звідси, серед іншого, право на отримання доказів у процесах, що його цікавлять. Це право, однак, не має абсолютного характеру, тому що немає абсолютних прав. Принципи є як основними і доктринальними максимами кожної правової галузі, а також можуть набувати характеру норм позитивного права в ряді випадків. При їх аналізі необхідно, по-перше, диференціювати їх від правил, оскільки, хоча вони і мають деяку схожість, кожен має свою актуальність в правовій системі і тому не може розглядатися як рівний. Таким чином, принципи є нав'язаними правовими нормами, сумісними з різними ступенями реалізації, відповідно до техніко-правових обмежень. Відзначається, що принципи можуть співіснувати, з протиположними заходами і балансуванням цінностей та інтересів, на відміну від правил, які по суті є антиномічними, виключаючись при виникненні конфлікту. Тому можна зрозуміти, що принципи є як основними і доктринальними максимами кожної правової галузі, а також можуть набувати характеру норм позитивного права в ряді випадків.

Що стосується питання про якість доказів, то визнання незаконності засобів отримання доказів вже перешкоджає використанню методів, доказова придатність яких раніше ставиться під сумнів, як це відбувається. Принципи є одним з основних стовпів на момент отримання і доказового інструктажу, і повинні дотримуватися під страхом процесуальної нікчемності.

Ключові слова: доказ, конституційне доказування, органи конституційної юрисдикції, право на захист, властивості доказів, судочинство.

This article aims to analyze the relationship between the constitutional principles of the process and the protection of fundamental rights, considering the procedural activity from a constitutional point of view. Principles are the basis of every organized legal system, and the vectors that govern society and give it its characteristics. According to the Constitution, all people are entitled to broad protection. Hence, among other things, the right to receive evidence in the processes that interest him. This right, however, is not absolute, because there are no absolute rights. The principles are both basic and doctrinal maxims of each legal field, and can also acquire the character of norms of positive law in a number of cases. When analyzing them, it is necessary, first of all, to differentiate them from the rules, since, although they have some similarities, each has its own relevance in the legal system and therefore cannot be considered equal. Thus, the principles are imposed legal norms, compatible with various degrees of implementation, according to technical and legal restrictions. It is noted that the principles can co-exist, with a counterbalance of measures and a balancing of values and interests, in contrast to the rules, which are essentially antinomic, excluding in the event of a conflict. Therefore, it can be understood that the principles are both basic and doctrinal maxims of each legal field, and can also acquire the character of norms of positive law in a number of cases.

As for the question of the quality of evidence, the recognition of the illegality of the means of obtaining evidence already prevents the use of methods, the evidentiary suitability of which was previously questioned, as it happens. The principles are one of the main pillars at the time of receipt and evidentiary instruction, and must be followed on pain of procedural nullity.

Key words: evidence, constitutional evidence, bodies of constitutional jurisdiction, the right to defense, properties of evidence, judicial proceedings.

К. Буено підкреслює те, що конституційні принципи процесу є правовими елементами, які визначають і керують тим, як слід розуміти і застосовувати процесуальну діяльність. Таким чином, вони не є лише негативними межами дії держави-судді, забороняючи їй припускати поведінку, яка порушує вищезазначені принципи. Вони теж, без сумніву, але в них є дещо інше. Такі приписи позитивно пов'язують судово положення, нав'язуючи, щоб воно ґрунтувалося на його величчях, що ґрунтується на його цінностях, коли воно покликане діяти; тому принципи нав'язують певний спосіб буття, процесуальний стандарт, який ототожнюється з рамками цінностей Конституції [1, с. 132].

У прецедентному праві демократичних країн – і Європейського суду з прав людини – існує широкий консенсус щодо того, що повага до правил справедливого суду, тобто змагальної процедури з рівністю сторін зі зброєю, є необхідною умовою допустимості доказів, якими б вони не були. Свобода доказів мислиться не як арена судового свавілля, а як засіб збереження належної природи «судової істини». Вона повинна бути вироблена в найкращих можливих умовах широти та публічності, щоб привести до того, що повинно залишатися суттєвим: суверенної влади судді оцінювати факти, щоб сказати закон. У 1745 р. у справі «Омичунд проти Баркер» (який передбачав визнання свідчень людей, які відмовлялися присягати на Біблії), лорд Хардвік стверджував, що існує лише одне загальне правило доказів для суддів і «мудреців закону»: найкраще, що дозволить характеру справи». Чи є кращий внесок англійського емпіризму у визначення судових доказів [2]?

Доказова тема не займає помітного місця в дослідженнях загальної теорії процесів і, точніше, конституційного процесу. Навіть коли йдеться про «докази», основна увага

завзвичай обмежується положеннями/особливостями кожного з «доказів», а не належним чином попереднім і більш щільним вивченням «загальної теорії доказування».

Докази призначені для доказової системи, оскільки гідність людської особистості знаходиться в нашому порядку, саме вони переконують судження, щоб встановити процесуальну істину шляхом прийняття рішення.

Доказування у конституційному судовому процесі є формою пізнавальної діяльності, психологічна складова якої базується на окремих загальних засадах юридичної психології як галузі психології. Взагалі психологія «вивчає закономірності й механізми психіки людини в сфері регульованих правом відносин», натомість проблематика, що стосується психологічної характеристики пізнавальних процесів, пов'язаних із доказуванням, психологічних основ проведення окремих процесуальних дій, а також аналізу психологічної сторони формування внутрішнього переконання, є предметом судової психології [3].

Доведення походить від латинського *probare*, що означає досліджувати, перевіряти, демонструвати. У юридичному сенсі доводити - значить демонструвати визначеність щодо того чи іншого факту, щоб переконати дух судді в нібито істинності.

Більше того, поняття доказування охоплює кілька значень, будучи діяльністю, здійснюваною сторонами, з метою демонстрації правдивості їхніх вимог; засоби та інструменти, здатні довести правдивість твердження або існування доведеного до процесу факту та/або кінцевого результату, переконання, що виникає в душі його одержувача.

Важливу роль грає принцип змагальності, який охоплює більше, ніж простий біноміал, згаданий вище. Виходячи

з юриспруденції Федерального конституційного суду Німеччини та доктринального виробництва цієї країни, стверджує, що противник також розуміє право впливати на формування обвинувального вироку судді – варто сказати, право на розгляд його аргументів суддівським органом. Цей же індоктринатор також приходиться до висновку, що обов'язок судді враховувати аргументи, висунуті стороною, може бути вилучено зі статті 93, IX, Федеральної Конституції, яка встановлює обов'язок викладати причини судових рішень.

Таке розуміння виявляється найбільш доцільним – особливо з урахуванням конституційної моделі процесу – оскільки дало б змогу більшій участі учасників судового процесу у формуванні судового рішення.

Розкривши найважливіші конституційні принципи процесу, важливо перевірити в цей час, як відбувається взаємозв'язок між ними і захистом основних прав.

Історія сучасного конституціоналізму не могла надати ситуації іншої конфігурації; З причин, викладених у впровадженні цієї роботи, необхідно було, щоб найбільш відповідні принципи процесу були певним чином диференційовані від інших процесуальних норм, щоб дати зрозуміти тлумачеві і застосоватору закону його значення для правової системи. Вони прийняли конституційний статус, більшість під заголовком основних прав.

Не можна заперечувати, що існують, наприклад, основні права на широкий захист і суперечливі; не тільки її топологічне розташування в Конституції підтверджує це твердження, а скоріше її структура, яка в усьому нагадує структуру основних прав.

Право на ефективний судовий захист, без сумніву, є другим поколінням, оскільки воно ґрунтується саме на діях держави, через юрисдикцію, щодо надання ефективного захисту матеріального права, яке було доведено до неї для аналізу в конкретній справі. Цікава особливість цього принципу полягає в тому, що він обов'язково повинен надавати результату будь-якого і всякого судочинства конституційний вимір (і основні права), навіть якщо обговорюване питання стосується лише норм звичайного порядку, адже вищезгаданий результат процесу – тобто ефективний захист права, доведеного до судової влади – охоплюється саме ним. Таким чином, фундаментальне право, яке ми вивчаємо, є важливою точкою дотику між інститутами конституційних принципів процесу та основних прав.

Підсумовуючи, отже, ідею цієї теми: той факт, що існують принципи процесу, які складають основні права, означає, що неповага до тих, хто налаштовує, в той же час, порушення їх – з логічних причин. Незважаючи на очевидність цього висновку, необхідно висловити його, щоб зрозуміти, що з цієї точки зору прийняття цих принципів розглядається як самоціль – тобто вони поважаються, оскільки їх просте дотримання вже є захисним актом основних прав, які вони представляють.

Друга модальність взаємозв'язку між конституційними принципами процесу і основними правами впливає безпосередньо з причини, яка призвела до створення цих принципів, що розглядається з історичної точки зору: ідея про те, що процес, здійснюваний без його дотримання, поставить під надзвичайний ризик фундаментальні права.

У праві доказ є елементом, що свідчить про правдивість факту, обставини або зобов'язання, з метою пред'явлення позову, тобто предмета клопотання, до якого сторона, яка бере участь у судовому процесі, домагається його надання.

Незважаючи на деякі загальні риси, судові докази відрізняються від філософських або логічних доказів і науко-

вих або експериментальних доказів. Він відрізняється як за об'єктом, так і за способом. Дійсно, перший прагне продемонструвати істинність поточного пропозиції, що розглядається як такий, що впливає з іншого пропозиції, вже продемонстрованого або визнаного таким (дедуктивний метод), тоді як другий прагне відкрити природний закон для передбачення майбутнього наслідку майбутньої причини шляхом спостереження або експерименту з закономірністю, з якою за тією ж причиною слідує той же ефект (індуктивний метод). Завдання судових доказів полягає в тому, щоб реконструювати якусь минулу подію таким чином, щоб суддя міг застосувати до нього норми позитивного права.

Об'єктом доказування, перш за все, є факти, які сторони мають намір продемонструвати. У виняткових випадках сторона повинна довести наявність і зміст правової заповіді за умови, що вона є міжнародним, державним або муніципальним правлінням, а також щодо статутів і внутрішніх правил осіб або юридичних осіб.

У дуже широкому сенсі можна сказати, що кожен процес юрисдикція спрямована на застосування юридичної дисципліни до певної ситуації, яка представляється судді. Чи варто втати те, що автор запитує, чи заперечувати, або, нарешті, гасити процес, не оцінюючи прохання, існує в будь-якому випадку взаємозв'язок між обставинами переляку і правові норми.

Факти, які обговорюються в процесі, з іншого боку, зазвичай мають історичну природу, тобто мали місце в минулому; або, якщо вони є присутні, потрібно «обробити», згідно з правилами що така діяльність претендує. Доказова робота, проведена сторонами та судовою владою, має на меті відновити те, що пройшло, або «процедурувати» щось присутнє. Як правило, сторони мають різні варіанти одні й ті ж події, справа за кожним з них приводить до конкретних елементів (докази), які вказують або підтверджують правдивість того, що вони говорять; і суддя. У свою чергу, на нього покладається обов'язок оцінювати, згідно із законом, матеріальне представлено йому, обґрунтовано, в судовому рішенні, шлях, який він пройшов, щоб докопатися до істини, яку врешті-решт визнав.

В даний час доктрина вказує на три основні системи оцінки доказу, заряджену систему, вільне переконання-раціональне переконання і систему інтимного переконання, де обидві рідко зустрічаються в один і той же період. На всіх системах, які будуть вказані, будуть з'являтися елементи іншої системи, майже завжди як фрагмент попередньої.

Швидке поширення технологій і просування наукових знань, все частіше використовуваних в судовій експертизі, швидко змусили юристів зіткнутися з відсутністю нормативних інструментів для встановлення правил оцінки та оцінки цих нових технологій. За відсутності норм – чи то юридичних, чи то юридичних – європейські судді дуже по-різному трактували свою роль: з одного боку, вони перейняли ставлення поваги до думок вчених; з іншого боку, вони намагалися оцінити науковість самих теорій.

Отже, ніхто не буде заперечувати, що питання впливу «фактів» на конституційну юриспруденцію може викликати подив, особливо в області перегляду конституційності законів. Згідно з традиційною думкою, від якої важко позбутися, конституційні суди знають тільки закон: верховенство права, закріплене в Конституції, верховенство права, прийняте законодавцем. Якщо інтерпретаційна діяльність впливає на «конституційний звіт», вона здійснюється тільки на конституційному фронті і на юридичному фронті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bueno, Cassio Scarpinella. *Teoria Geral do Direito Processual Civil*. 6. ed. São Paulo: Saraiva, 2012.
2. L'application de cette règle aux cours d'État (et pas seulement aux juridictions fédérales) débute avec l'arrêt « Mapp v. Ohio » en 1961 ; voir Elisabeth Zoller, *Grands Arrêts de la Cour suprême des États-Unis*, Paris, PUF, 2000, p. 617 sq.
3. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія. Академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. Київ : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004.